

Sygn. akt: I ACa 866/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2014r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Dorota Ochalska - Gola (spr.)
Sędziowie:	SA Krystyna Golinowska SO del. Barbara Krysztofiak
Protokolant:	sekr. sądowy Przemysław Trębacz

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2014r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **Ł. J.**

przeciwko (...) **Spółce Akcyjnej w W.**

o zadośćuczynienie

oraz sprawy z powództwa **J. J.**

przeciwko (...) **Spółce Akcyjnej w W.**

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 18 kwietnia 2014r. sygn. akt I C 4/14

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz Ł. J. i J. J. kwotę po 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

I ACa 866/14

Na zasadzie artykułu 328 1 ze znacznikiem 1 k.p.c. zostanie wygłoszone i utrwalone za pomocą urządzeń nagrywających dźwięk uzasadnienie zaskarżonego wyroku. Zaskarżonym wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2014 roku sąd Okręgowy w Sieradzu I Wydział Cywilny zasądził od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda Ł. J. kwotę 60.000 złotych tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od 13 lutego 2014 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 1.812 złotych 75 groszy tytułem zwrotu kosztów procesu. Oddalił powództwo tego powoda w pozostałej części. Ściagnął z roszczenia

zasądzonego na rzecz powoda Ł. J. w punkcie 1A kwotę na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Sieradzu kwotę 1.000 złotych tytułem części brakującej opłaty stosunkowej. W punkcie 4-tym nakazał pobrać od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Sieradzu kwotę 3.000 złotych tytułem części brakującej opłaty stosunkowej. Zasadził od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda J. J. kwotę 60.000 złotych tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od 13 lutego 2014 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 1.812 złotych 75 groszy tytułem zwrotu kosztów procesu. Oddalił powództwo w pozostałej części w stosunku do tego powoda. Ściągnął z roszczenia zasądzonego na rzecz powoda J. J. w punkcie 5A wyroku na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Sieradzu kwotę 1.000 złotych tytułem brakującej opłaty stosunkowej i nakazał pobrać od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Sieradzu kwotę 3.000 złotych tytułem brakującej opłaty stosunkowej. Apelację od powyższego wyroku złożyła strona pozwana, zaskarżając wyrok w części uwzględniającej powództwo i zarzucając mu naruszenie artykułu 23 Kodeksu Cywilnego poprzez przyjęcie, iż ochrona dóbr osobistych tam wymienionych obejmuje świadczenia związane ze zgonem innej osoby. Naruszenie prawa materialnego, to jest artykułu 446 4 Kodeksu Cywilnego poprzez pominięcie, że zapis ten ma charakter *lex specialis* w niniejszej sprawie i w oparciu o ten zapis od daty jego obowiązywania mogą być zasądzone świadczenia związane ze śmiercią osoby najbliższej. Naruszenie prawa materialnego, to jest artykułu 448 Kodeksu Cywilnego przez przyjęcie, iż ma on zastosowanie w niniejszej sprawie w sytuacji, gdy funkcjonuje przepis szczególny w oparciu, o który możliwe jest zasądzenie świadczenia i wreszcie naruszenie przepisu artykułu 34 ustęp 1 Ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych poprzez przyjęcie, że umowa ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych obejmuje odpowiedzialność odszkodowawczą za naruszenie dóbr osobistych innych niż życie i zdrowie. W konkluzji skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa bądź obniżenie zasądzonego świadczenia a także o zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I Instancji z powierzeniem mu rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Z uwagi na to, że Sąd II Instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego ani nie zmienił ustaleń faktycznych Sądu I Instancji a w apelacji nie zgłoszono żadnego zarzutu dotyczącego tych ustaleń, uzasadnienie wyroku zgodnie z artykułem 387 2 ze znacznikiem 1 k.p.c. będzie ograniczyło się wyłącznie do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku. Apelacja strony pozwanej jest niezasadna. Nie sposób podzielić jej podstawowego zarzutu naruszenia prawa materialnego, który sprowadza się do odmiennej interpretacji przez skarżącego przepisów artykułu 448 k.c. w związku z artykułem 23 k.c. W ocenie apelującego chwila, w której doszło do zdarzenia sprawczego będącego źródłem szkody rozstrzyga definitywnie o istnieniu bądź nieistnieniu uprawnienia do uzyskania przez osoby najbliższe poszkodowanemu zadośćuczynienia za krzywdę spowodowaną jego śmiercią. Zdaniem skarżącego przed dniem 3 sierpnia 2008 roku obowiązujący porządek prawny nie przewidywał możliwości naprawienia krzywdy doznanej przez poszkodowanych pośrednio. Apelujący nie zgodził się przy tym z poglądem wypracowanym w orzecznictwie Sądu Najwyższego i Sądów Powszechnych zaprezentowanym między innymi w Uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 roku w sprawie III CZP 32/11 opublikowanej w (...) numer (...), że przepisy artykułu 446 4 k.c. i artykułu 448 k.c. nie wykluczają się a najbliższy członek rodziny zmarłego może dochodzić zadośćuczynienia dowolnie, zarówno na jednej jak i drugiej wskazanej powyższej podstawie prawnej. W ocenie Sądu Apelacyjnego polemika pozwanego nie dostarcza jednak żadnych nowych argumentów jurystycznych, które mogłyby podważyć powyższe stanowisko aprobowane przez Sądy obu instancji. W ugruntowanej już linii orzecznictwa Sądu Najwyższego wskazuje się, że wprowadzenie artykułu 446 4 Kodeksu Cywilnego doprowadziło jedynie do zmiany w sposobie realizacji roszczenia przez skonkretyzowanie osób uprawnionych do jego dochodzenia oraz przesłanek jego stosowania. Dla osób bliskich zmarłego w wyniku czynu niedozwolonego, ich własną krzywdą jest zerwanie rodzinnych, emocjonalnych więzi. Takie stanowisko zaprezentował Sąd Najwyższy w Uchwale z dnia 22 października 2010 roku w sprawie III CZP 76/10 opublikowanej w biuletynie Sądu Najwyższego z 2010 roku numer 10 pozycja 11, czy też w cytowanej wyżej Uchwale z dnia 13 lipca 2011 roku w sprawie III CZP 32/11, a także w wyroku z 15 marca 2012 roku w sprawie I CSK 314/11 opublikowanym w (...) numer (...). Powyższe stanowisko jest utrwalone również przez Uchwałę Sądu Najwyższego z 7 listopada i 20 grudnia 2012 roku wydane w sprawach odpowiednio o sygnaturach III CZP 67/13 i III CZP 93/12. W obu tych uchwałach Sąd Najwyższy udzielił jednak przede wszystkim odpowiedzi na pytania prawne dotyczące tego, czy obowiązujące w danym okresie przepisy regulujące ubezpieczenie OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, to jest odpowiednio 10 ustęp 1 nieobowiązującego już Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 marca 2000

roku w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tego pojazdu oraz artykuł 34 ustęp 1 w związku z artykułem 35 Ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych obejmowała odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń za krzywdę na podstawie artykułu 448 w związku z artykułem 24 § 1 k.c. W obu przypadkach Sąd Najwyższy zgodnie orzekł, że wymienione przepisy nie wyłączały z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie artykułu 448 Kodeksu Cywilnego. Podobne stanowisko zajął również Sąd Apelacyjny w Łodzi, który w wyroku z dnia 12 lipca 2012 roku w sprawie sygnatura akt I ACa 481/12 wskazał, że także przed wejściem w życie artykułu 446 § 4 Kodeksu Cywilnego umowa ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym wprawianym w ruch za pomocą sił przyrody obejmowała roszczenie osób pośrednio poszkodowanych o zadośćuczynienie z tytułu naruszenia dóbr osobistych, określone w artykule 34 ustęp 1 w związku z artykułem 35 Ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych o ile do naruszenia tychże dóbr doszło w wyniku ruchu pojazdu mechanicznego. Sąd Apelacyjny zaprezentowane wyżej stanowisko w pełni podziela i w konsekwencji za bezzasadne uznaje argumenty apelacji strony pozwanej przywołane na poparcie zarzutów naruszenia artykułu 448 k.c. w związku z artykułem 23 i 24 Kodeksu Cywilnego oraz artykułu 34 ustęp 1 powołanej już wyżej Ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Skoro delikt powodujący śmierć matki powodów miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 roku to powodom, jako osobom najbliższym przysługuje roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia za naruszenie ich dobra osobistego w postaci pozbawienia ich możliwości utrzymywania i pielęgnacji szczególnej więzi rodzinnej łączącej osoby najbliższe. Źródłem odpowiedzialności deliktowej w rozpoznawanej sprawie jest działanie sprawcy przypisane kierującemu pojazdem, które spowodowało śmierć U. J.. Skutek tego deliktu w postaci śmierci matki powodów spowodował naruszenie dóbr osobistych pod postacią prawa do życia w rodzinie, czyli prawa do szczególnej więzi emocjonalnej łączącej najbliższych członków rodziny a zwłaszcza dzieci z matką. Nie ma wątpliwości, że tego rodzaju więź podlega ochronie na gruncie przepisów artykułu 23 i 24 Kodeksu Cywilnego. Niezrozumiałe pozostają twierdzenia apelacji pozwanego zmierzające do wykazania rzekomego uchybienia przepisowi artykułu 446 § 4 k.c. przez jego błędne zastosowanie. Uważna lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku w żadnym razie nie daje podstaw dla przyjęcia, że podstawą prawną rozstrzygnięcia o zadośćuczynieniu dla powodów pozostawał ten przepis, który z oczywistych względów nie miał w sprawie zastosowania. Uchyła to potrzebę pogłębionej analizy omawianego zarzutu apelacji strony pozwanej. Chybione pozostają ostatecznie także argumenty dotyczące wysokości zasądzonych na rzecz powodów świadczeń. Zgodnie z poglądami orzecznictwa i doktryny ingerencja sądu odwoławczego w przyznane powodom zadośćuczynienie jest możliwa o ile sąd orzekający o zadośćuczynieniu w sposób rażąco naruszył przyjęte zasady jego ustalania a więc wtedy, gdy jest nadmiernie wygórowane lub zdecydowanie zbyt niskie. Zatem jedynie rażąca dysproporcja świadczeń, albo pominięcie przy orzekaniu o zadośćuczynieniu istotnych okoliczności, które powinny być uwzględnione przez Sąd, jako wpływające na wysokość zadośćuczynienia przy założeniu, że musi ono spełniać funkcje kompensacyjną, ale nie może być jednocześnie źródłem nieuzasadnionego wzbogacenia się osoby pokrzywdzonej, uprawniają do ingerencji w zasądzone zadośćuczynienie. Bezsparnie tego rodzaju sytuacja nie zachodzi w rozpatrywanej sprawie. Zasadniczym kryterium decydującym o wysokości należnego zadośćuczynienia stanowi przede wszystkim rozmiar, zakres doznanej przez pokrzywdzonego krzywdy. Niewymierny charakter takiej krzywdy sprawia, że ocena w tej mierze winna być dokonywana na podstawie całokształtu okoliczności sprawy. W przypadku zadośćuczynienia znajdującego podstawę prawną w przepisie artykułu 448 k.c. w związku z artykułem 24 § 1 k.c. ma ono pomóc dostosować się do nowej rzeczywistości, złagodzić cierpienia wywołane utratą osoby bliskiej. Pod uwagę przy uwzględnieniu szkody niemajątkowej brane są takie elementy jak: dramatyzm doznań osób bliskich zmarłego, poczucie osamotnienia, cierpienia moralne, wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej. W ocenie Sądu Apelacyjnego w realiach rozpatrywanej sprawy zadośćuczynienie zasądzone na rzecz każdego z powodów rekompensuje w możliwie kompleksowy sposób następstwa psychiczne zdarzenia w postaci śmierci matki. Jak trafnie zaznaczył Sąd Okręgowy wyjątkowość rozpoznawanej sprawy wyraża się nie tylko w drastycznym i nagłym naruszeniu więzi powodów z najbliższym członkiem rodziny, matką, ale przede wszystkim z tym, że to zmarła stanowiła główne oparcie dla całej rodziny a jej śmierć wywołała diametralne zmiany w dotychczasowym życiu obu powodów. Nie można pominąć, że w chwili zdarzenia powodowie byli osobami bardzo młodymi, mieli odpowiednio

po 17 i 18 lat. Nie tylko nie mogli w tej drastycznej sytuacji liczyć na wsparcie ojca, ale sami musieli stanowić oparcie dla dwójki młodszego rodzeństwa, przejmując pieczę nad nimi a także kontynuując rodzinną działalność gospodarczą, która stanowiła jedyne źródło ich utrzymania. Nie sposób pominąć, że powodowie nigdy nie mieli z ojcem jakichś szczególnie dobrych relacji, w jakiejś mierze obwiniali go o śmierć matki, ponieważ był on sprawcą wypadku komunikacyjnego. Co więcej ojciec powodów na długo przed wypadkiem borykał się także z problemem choroby alkoholowej, poddawał się terapii uzależnień. Śmierć żony tylko spotęgowała te problemy, prowadząc do tragicznego końca w postaci targnięcia się na własne życie. W tych warunkach powodowie nie tylko samodzielnie musieli uporać się z traumą i żalem po stracie matki, ale bez względu na przeżywany okres żałoby zmuszeni byli również do wsparcia młodszego rodzeństwa. Podkreślenia wymaga również i to, że to drastyczne zdarzenie zaważyło na ich dalszych planach życiowych związanych ze studiami, zmuszeni byli do ograniczenia, zmiany dotychczasowej planowanej drogi życiowej. W tych okolicznościach argumenty przywołane przez apelującego, które skupiały się wyłącznie na upływie czasu od daty zdarzenia i na fakcie, że powodowie ostatecznie poradzi sobie z tą traumą i prowadzą działalność gospodarczą, zatem przeszli już okres żałoby w żadnym razie nie mogły podważyć trafnej oceny Sądu Okręgowego, co do wysokości zadośćuczynienia adekwatnego do doznanej przez nich krzywdy. Z tych wszystkich względów apelacja strony pozwanej na zasadzie artykułu 385 k.p.c. podlegała oddaleniu, jako bezzasadna a w konsekwencji strona pozwana, jako przegrywająca została obciążona kosztami zastępstwa procesowego poniesionymi przez każdego z powodów na podstawie artykułu 98 1 i 3 k.p.c. w związku z artykułem 391 1 k.p.c.